

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۳	فصل اول: برخی از اصطلاحات حوزه داستان
۳	ادبیات داستانی
۳	وحوش نامه یا حکایت حیوانات
۴	حماسه حیوانات
۵	فابل
۶	پارابل یا مثل
۷	تمثیل
۷	اگزیمپلوم یا داستان - مثال
۸	قصه
۹	رمانس
۱۰	فتح نامه
۱۰	داستان در داستان یا داستان لایه دار
۱۱	سابقه ادبیات داستانی در زبان فارسی
۱۴	فصل دوم: کلیله و دمنه و منشأ آن
۱۶	برخی از سنت های ادبی و فکری پیش از اسلام در کلیله و دمنه
۱۹	برزویه طیب کیست؟
۲۱	کلیله و دمنه چه اهمیتی برای انوشیروان داشت؟
۲۳	مقایسه ای بین کلیله و دمنه نصرالله منشی با متن عربی و داستان های بیدپای و پنجاکیانه
۲۷	برخی از ویژگی های سبکی ترجمه کلیله و دمنه
۳۸	فصل سوم: گزیده متون ادبی - داستانی
۳۸	کلیله و دمنه
۱۹۳	داستان های بیدپای
۱۹۶	مرزبان نامه

صفحه	عنوان
۲۰۷	روضه العقول
۲۱۰	سندبادنامه
۲۱۴	جوامع الحکایات و لوامع الزوایات
۲۱۶	فرج بعد از شدت
۲۲۱	سَمَكِ عِيَار
۲۲۵	اسکندرنامه
۲۲۹	داراب نامه طرسوسی
۲۳۴	داراب نامه بیغمی
۲۴۰	اعجوبه و محجوبه
۲۴۴	طوطی نامه
۲۴۹	انوار سهیلی
۲۵۵	قصه حمزه (حمزه نامه)
۲۵۹	محبوب القلوب (شمس و قهقهه)
۲۶۳	حسین گرد شبستری
۲۷۱	امیرارسلان نامدار
۲۷۷	هزار و یک شب
۲۸۲	منابع
۲۸۸	واژه نامه

پیشگفتار

کتاب پیش رو بر پایه سرفصل مصوب درس «متون ادبی - داستانی با تأکید بر کلیله و دمنه» تألیف شده و به نحوی گسترش یافته است که بتواند به عنوان منبعی مکمل برای درس «متون منتخب نثر ادبی - داستانی» نیز استفاده شود. این اثر با هدف ارتقای توان تحلیلی دانشجویان در مواجهه با متون نثر داستانی کهن فارسی تدوین شده و بر آن است تا ضمن آشنا ساختن مخاطب با میراث ادبی کلاسیک، ظرفیت خوانش انتقادی و سبک‌شناختی او را نیز تقویت کند.

در این مجموعه، گزیده‌هایی از متون مهم نثر داستانی فارسی انتخاب شده است؛ متونی که نه تنها در ادبیات داستانی فارسی نقشی بنیادین ایفا کرده، بلکه از نظر ساختار روایی، سبک نگارش و غنای زبانی نیز واجد ارزش فراوانند؛ از جمله این متون می‌توان به آثار برجسته‌ای چون کلیله و دمنه، داستان‌های بیدپای، مرزبان‌نامه، روضه‌العقول، سندبادنامه، جوامع‌الحکایات، فرج بعد از شدت، سمک عیار، اسکندرنامه، داراب‌نامه طرسوسی، داراب‌نامه بیغمی، اعجوبه و محجوبه، طوطی‌نامه، انوار سهیلی، قصه حمزه (یا حمزه‌نامه)، محبوب‌القلوب (شمس و قهقهه)، حسین‌گرد شبستری، امیرارسلان نامدار و هزار و یک شب اشاره کرد. در کنار انتخاب متون، معرفی مختصری از هر اثر و نویسنده آن، شرح واژگان دشوار و تحلیل نکات سبکی و بلاغی نیز آمده است تا درک عمیق‌تری از فضای فرهنگی و زبانی این متون برای دانشجو فراهم شود.

در روند گزینش متون، دو رویکرد قابل بررسی است: نخست، گزینش گزیده‌هایی از متون که به لحاظ روایت‌گری، جذابیت و کشش داستانی بیشتر مورد توجه مخاطب قرار دارند؛ دوم، انتخاب بخشی پیوسته و بدون حذف از متن اصلی که واجد ارزش سبکی و ساختاری باشد، ولو آنکه از حیث سرگرم‌کنندگی یا سهولت در خوانش کمتر مورد پسند قرار گیرد. رویکرد نخست، می‌تواند خواننده را با جنبه‌هایی از روایت و مضمون کتاب آشنا سازد، اما در ارائه تصویر کامل از سبک نگارش اثر اصلی ناتوان است. در مقابل، رویکرد دوم با حفظ پیوستگی متن، امکان تحلیل سبک‌شناختی، واژگانی و نحوی را در اختیار خواننده قرار می‌دهد. در این مجموعه، با توجه به اهمیت و جایگاه کلیله و دمنه در سنت نثر فارسی، شیوه دوم برای این متن برگزیده شده، اما در خصوص سایر آثار، به منظور ایجاد تنوع و تسهیل در مطالعه، رویکرد اول اتخاذ شده

است. معیارهای انتخاب شامل نمایانگری سبک نگارش اثر اصلی، تناسب با فضای آموزشی دانشگاهی، قابلیت درک مستقل هر روایت و جذابیت روایت بوده است.

در بخش مربوط به توضیح لغات، توجه ویژه‌ای به آن دسته از واژگان و اصطلاحاتی شده است که در زبان فارسی معاصر دچار تغییر معنا شده‌اند و ممکن است مخاطب آن‌ها را در معنای امروزی بفهمد؛ برای نمونه، واژگانی چون «زخم» به معنای «ضربه»، «ملت» در معنای «دین»، «نسیم» به معنی «بوی خوش» و «قهر» در معنای «چیرگی» یا «غلبه»، از جمله اصطلاحات تشریح شده در متن هستند. در مقابل، واژه‌های دشواری که دانشجو می‌تواند به‌سهولت با مراجعه به فرهنگ‌های لغت، معنای آن‌ها را بیابد - مانند «تصلّف» - در بدنه متن شرح داده نشده‌اند و معنای آن‌ها در واژه‌نامه پایانی کتاب آمده است.

افزون بر این، کتاب با مقدمه‌ای آغاز می‌شود که در آن به مباحثی بنیادین درباره ادبیات داستانی پرداخته شده است. این بخش مشتمل بر مرور اصطلاحات حوزه روایت و داستان، بررسی منشأ و ساختار کلیله و دمنه، معرفی شخصیت برزویه طیب، تأملی در سبک نگارش این اثر و مباحثی از این دست است. هدف از این مقدمه، ایجاد زمینه نظری برای فهم بهتر متون و ایجاد پیوند میان دانش نظری دانشجویان و تجربه خوانش عملی آثار داستانی کهن است.

بدیهی است که اثری از این دست، علی‌رغم تلاش فراوان مؤلفان، ممکن است از کاستی‌هایی خالی نباشد. امید است استادان ارجمند، پژوهشگران گرامی و دانشجویان فرهیخته، با نگاه نقادانه و پیشنهادهای راه‌گشا، ما را در غنای بیشتر این اثر و جبران نواقص احتمالی آن یاری رسانند.

و من الله التوفیق

نویسندگان